

ALİ TƏHSİLİN QLOBALLAŞMASININ SOSIAL-MƏDƏNİ ASPEKTLƏRİ

MÜSLÜM NƏZƏROV

*Fəlsəfə elmləri doktoru**E-mail: muslimnazarov@mail.ru*

Qloballaşma prosesi müasir dünyanın səciyyəvi xüsusiyyətidir, onun əsas tendensiyası bütün dünya iqtisadiyyatının, siyasətinin, mədəniyyətinin, beynəlxalq integrasiyaya yönəlmiş münasibətlərin kursuna çevrilmişdir. Qloballaşma nəticəsində dünya bu sistemə daxil olan hər bir subyekt üçün vahid, birmənalı, başa düşülən və müəyyən bir bütövə çevrilir. Qloballaşmanın addımları cəmiyyət həyatının demək olar ki, bütün sahələrinə təsir göstərmişdir. Qloballaşma çərçivəsində təhsil sistemində də az əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verməmişdir.

Qloballaşma dünya miqyasında iqtisadi, siyasi və mədəni integrasiya prosesi kimi qəbul edilir. Mədəni qloballaşma müxtəlif ölkələr arasında biznes və istehlak mədəniyyətinin yaxınlaşması, beynəlxalq ünsiyyət üçün xarici dillərin (xüsusilə ingilis dilinin) geniş yayılması, beynəlxalq turizmin inkişafı və təkcə universal ünsiyyət vasitəsinə deyil, həm də getdikcə daha çox tanınan təhsil və elmi fəaliyyət vasitəsinə çevrilən İnternetdən istifadənin artması ilə xarakterizə olunur.

Təhsilin qloballaşmasının iki aspektini ayırd etmək olar.

Bir tərəfdən, iqtisadiyyat və sənaye regionun, ölkənin və ya şəhərin intellektual resurslarını iqtisadi artıma və digər sosial məqsədlərə nail olmağa kömək edən amillərə çevirmək məqsədi ilə təhsillə birləşməyə çalışır.

Digər tərəfdən, müasir dünyanın iqtisadi, ictimai-siyasi, mədəni həyatının beynəlmilləşməsi təkcə əmtəə və kapital deyil, həm də bilik, indi isə ali təhsil müəssisələri və ölkələr arasında tələbə və müəllim mübadiləsinə tələb edir. Beləliklə, təhsilin qloballaşması ümumi qloballaşmanın tamamilə məntiqi və təbii tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

Təhsil sistemində qloballaşmanın əsas elementi elmi-texniki tərəqqinin kəskin və sürətli inkişaf mərhələsi ilə kompüter texnologiyasının inkişafı ilə birlikdə öz səyahətinə çıxan cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasına çevrilmişdir. Cəmiyyətin kompüterləşdirilməsi və informasiyalaşdırılması texnologiyalarının insanların həyatının bütün sahələrinə

geniş şəkildə daxil edilməsinə, real canlı ünsiyyətin tədricən minimuma endirilməsinə səbəb olmuşdur.

Müasir dünya dərk edir ki, informasiya qloballaşması bir tərəfdən insanın dünyagörüşünü genişləndirməyə, kainatın ətraf genişliklərini, planetimizin bütün müxtəlifliyini insanlardan, mədəniyyətlərdən, yaşayış yerlərindən tutmuş öyrənmək və görmək, dost və tanışlar dairəsini, əsasən virtual olsa da, artırmaq, elmin və texnologiyanın ən son nailiyyətləri ilə tanış olmaq imkanı verir.

Yeni iqtisadi şəraitdə humanist və humanitar komponent (qlobal bazar, İKT və s.) texnokratik, formal-bürokratik yanaşmanın təzyiqi altında arxa plana keçir, bu yanaşma təhsilin vəzifələrini son dərəcə pragmatikləşdirir, onu "müəyyən sahədə uyğunlaşma qabiliyyətinə" malik "fəaliyyət göstərən insan" formalaşdırmağa yönəldir [9]. Bu texnoloji yanaşma, şəxsiyyətin formalaşması üçün əhəmiyyətindən müasir təhsil sisteminin yaradıcıları tərəfindən müzakirə edilən mədəniyyətdən çox, ilk növbədə, zəkaya diqqət yetirilir.

Təhsil, "pedaqoji cəhətdən uyğunlaşdırılmış təcrübə"nin ötürülməsi şəklində təqdim olunan bir mədəniyyət kimi, ilk növbədə, şəxsiyyətin formalaşması üçün əsas olan mədəni dəyərlər sistemi ilə müəyyən edilir. Lakin tədricən qloballaşma şəraitində ali təhsil müəssisəsinə yeni tələblər qoyan postindustrial cəmiyyətdə onlar tədricən ön plana çıxmağa başladılar. Təhsil sektoru getdikcə geosiyasi problemlərin həllində bazarlar uğrunda mübarizə alətinə çevrilir. Nəticədə, ali peşə təhsili beynəlmilləşir və təhsil sistemlərinin inkişafının qlobal tendensiyalarına və vahid fundamental fəaliyyət prinsiplərinə uyğun olaraq mütəxəssislər hazırlamağa çalışır. İqtisadi rəşadlığın hökmranlığına misal olaraq "insanların, ideyaların və məlumatların sərhədləri aşdığı ümumi ssenarinin bir hissəsi" kimi çıxış edən və əslində "dünya bazarları və dünya mediası kimi qloballaşmanın formalarından biri" kimi çıxış edən Boloniya prosesini göstərmək olar.

Beynəlxalq birliyin aktiv üzvü kimi Azərbaycan Avropada bir çox integrasiya proseslərinin, o cüm-

lədən elm və təhsil sahəsində integrasiya proseslərinin iştirakçısıdır. 2005-ci ildə Azərbaycan Boloniya Konvensiyasını imzalamaqla və onun prinsiplərinin qəbulu ilə əlaqədar öz üzərinə müəyyən öhdəlikləri götürməklə rəsmi olaraq Boloniya prosesinə qoşuldu. Azərbaycan Respublikası təhsil sisteminin ümumAvropa standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində bir sıra beynəlxalq müqavilələr imzaladı [5,s.237].

Qloballaşmanın əsas impulslarını iqtisadiyyat istehsal edir. Müasir qlobal iqtisadiyyatı bütün dünyaya üçün eyni qaydalarla oynamağa üstünlük verən bazar idarə edir. Bunun üçün o, vahid prinsiplərə əsaslanan və vahid mərkəzdən idarə olunan dünya yaratmağa çalışır.

Vahid dünya iqtisadi, mədəni məkanının yaradılması prosesində qloballaşan iqtisadiyyatın tələbləri, ilk növbədə, yüksək elmi tədqiqat potensialına malik olan universitetlərin ən səmərəli modellərinin bütün dünyada yayılması prosesini stimullaşdırır, çünki sonuncu ayrı-ayrı dövlətlərin yeni iqtisadi yüksəlişi üçün resurs yaradır. Buna görə də, konkret universitetin nüfuzlu beynəlxalq reytinglərdə yüksək mövqeyi getdikcə daha çox dövlətlər üçün xüsusi narahatlıq doğurur, çünki o, təkcə milli təhsil sistemlərinin inkişaf səviyyəsinin deyil, həm də konkret ölkənin ümumi inkişafının mühüm göstəricisi hesab olunur.

Ali məktəblərin əksəriyyəti ilk növbədə cəmiyyətin iqtisadi və texnoloji sferasının infrastrukturuna xidmət edir. Bu, digər sosial funksiyaların həyata keçirilməsinə mane olur, çünki təhsil təkcə “iş və peşə fəaliyyəti üçün zəruri olan hər şeydə” bilik və məşq ötürmək deyil, həm də mədəni dəyərlərin ötürülməsidir, buna görə də “dünyaya öz gözləri ilə və öz kateqoriyaları ilə baxmağı öyrənməli” gənclərin yetişdirilməsi prosesidir ki, bu da onlara müstəqil şəkildə ətrafdakı realıqla harmoniyaya gəlməyə imkan verəcəkdir [8].

Qloballaşma müxtəlif mədəniyyətlərə və təhsil müəssisələrinə malik regionları zəbt edir. Fikrimizcə, o, ən azı iki əsas yolla inkişaf edə bilər - “təbii” və “süni”. Birincisi təkamül xarakteri daşıyır, o zaman ki, digər ənənələrin qavranılması könüllü və arzuolunan dərəcədə baş verir. İkincisi məcburidir, “xüsusi” olan hər şeyin ciddi nizam-intizamı ilə əldə edilir, məsələn, universal olduğunu iddia edən hansısa sosial-mədəni modelin tətbiqi şəklində. Bu, məsələn, təfəkkür tərzinin, dilin, dəyərlərin və uy-

ğun ideologiyaların “tətbiq olunduğu” “Qərbləşmə” vəziyyətində baş verir, burada “liderlər” və “izləyicilər” arasında fərq qoyulur və onlara “tutma” rolu verilir. Amma hər iki halda hər bir milli mədəniyyət öz özünəməxsusluğunu və orijinallığını qoruyub saxlamağa çalışır [10]. Bu baxımdan, qloballaşma fenomeni çoxsaylı müzakirələrə səbəb olur, bu zaman aydın olur ki, müxtəlif dəyər sistemlərinin integrasiyası ilə bağlı bir sıra əsas məsələlər (bəzən o qədər radikal şəkildə əks olunur ki, “qapalı olmayan dəyər çatlaması” haqqında danışmaq olar) lazımı aydınlıq gətirilmədən qalır.

“Mədəni xüsusiyyətlərin” nəzərə alınması zərurəti dünyanın qlobal yenidən qurulmasının ideoloqları tərəfindən asanlıqla qəbul edilir. Bununla belə, məsələ adətən mədəniyyətlərin “ekvivalentliyi” haqqında ümumi müzakirələrlə və onların “xüsusi xüsusiyyətlərini” mümkün qədər qorumaq istəyində razılaşma ilə məhdudlaşır. Qloballaşma digər sosial-mədəni ənənələrin nailiyyətlərinin könüllü qavranılmasının baş verdiyi təbii sosial integrasiya prosesi kimi həyata keçirilmir, əksinə “qloballaşma” (yerlinin qlobala daxil edilməsi) kimi çıxış edir. Bu, başqa mədəniyyətin “özgəliyi”nə həmişə nəinki özünün adı ideyaları çərçivəsində “uyğunlaşa” bilən konkret məzmun komponentini, həm də biliklərin ötürülməsi üsulu ilə əlaqəli məntiqi və semantik komponenti və müxtəlif mədəniyyətlərin nümayəndələrinin düşüncə proseslərinin xüsusiyyətlərini ehtiva etdiyini nəzərə almır. Mədəniyyətlərin dialoqu zamanı substantiv “özgəliyi” (müxtəlifliyi) mahiyyətə ümumi bir şey tapmaqla aradan qaldırmaq olarsa, onda “rəsonallığın əsas prosedurlarının həyata keçirilməsinin nəticəsi olan” məntiqi-semantik bir çox vaxt bizə alternativlik və ziddiyyət nümayiş etdirir [7, s.141].

Qloballaşma kontekstində təhsil modellərini (müvafiq olaraq başqa mədəniyyətin məqsəd və dəyərlərini) qəbul etmək məsələsində müxtəlif ölkələrin “plastiklik” dərəcəsi məsələsi də aktuallaşır. Bu sual ondan irəli gəlir ki, təhsil təcrübələrində ötürülən sosial fəaliyyət nümunələrinin başqa mədəni kontekstə “köçürülməsi” çox vaxt ya gizli “materialın müqavimətinə” səbəb olur, ya da ilkin mənasını itirərək transformasiya olunur.

Cəmiyyətin siyasi və iqtisadi həyatında baş verən ən mühüm dəyişikliklərdən biri də biliyin iqtisadi inkişafın hərəkətverici qüvvəsi kimi əhəmiyyətinin artması, informasiya-kommunikasiya inqilabı,

qlobal əmək bazarının yaranması, qlobal miqyasda sosial-siyasi transformasiyalardır. Qloballaşma müxtəlif sahələrdə, o cümlədən ali təhsildə dövlət siyasətinin formalaşmasına böyük təsir göstərir. Qloballaşmanın əsas xüsusiyyətlərindən biri beynəlxalq mübadilənin beynəlmiləlləşməsi və intensivləşməsi və iqtisadi, siyasi və mədəni integrasiya və birləşmə nəzərə alınmaqla vahid beynəlxalq məkanın tədricən formalaşmasıdır. Qloballaşmanın əsas səbəbləri ali təhsildə bunlardır: beynəlxalq əmək bazarının formalaşması, informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı, biliklər iqtisadiyyatının inkişafı; əcnəbi tələbələrin ödənişli təhsilə cəlb edilməsi hesabına maliyyə gəlirlərinin artırılması; tədris proqramlarının genişləndirilməsi və tələbələrin xarici universitetlərdə hazırlanması; resurslarından səmərəli istifadə etmək üçün universitetin regional şəbəkəsinin genişləndirilməsi; tələbə və müəllimlərin beynəlxalq bilik mübadiləsi prosesində iştirakı vasitəsilə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və s..

Təhsildə qloballaşma meyilləri aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərir:

1. Qlobal beynəlmiləlləşmə və təhsilin açıqlığı. Ali təhsilin beynəlmiləlləşməsi xarici universitetlərə tələbə axınının artması, eləcə də müəllim və tədqiqatçılar arasında qarşılıqlı mübadilə formasında özünü göstərir; xarici proqramlardan, dərslərlərdən, ədəbiyyatdan və telekommunikasiya məlumat mənbələrindən istifadə; beynəlxalq akkreditasiya prosedurlarının tətbiqi, universitetlərarası əməkdaşlığın beynəlxalq növləri.

Beynəlxalq rəqabətin artması nəticəsində qloballaşmanın təsiri sahibkarlıq təhsilinin yayılmasına gətirib çıxarır. Buna misal olaraq praktiki menecerlərin hazırlanmasına yönəlmiş MBA təhsilini göstərmək olar. Bu, biznesin qloballaşması ilə bağlıdır. Müasir şəraitdə şirkətlərin uğuru idarəetmə kadrlarının səviyyəsi, onların innovativ istehsal və idarəetmə metodlarına əsaslanan transsərhəd istehsal və paylama sistemini səmərəli təşkil etmək bacarığı ilə müəyyən edilir.

2. Təhsilin informasiyalaşdırılması. XXI əsr informasiya və nanotexnologiya əsri kimi tanınır. Kompüterlərin insan fəaliyyətinin bütün sahələrinə geniş şəkildə nüfuz etməsi ilə bağlı təhsildə yeni informasiya texnologiyaları yeni problemlər yaratmış və bütövlükdə təhsil sistemi üçün yeni perspektivlər açmışdır. İnformasiya texnologiyaları bugünkü təhsil sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması üçün

məcburi şərtidir ki, bu da təhsil proqramlarının təqdimatının səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa, habelə təhsil resurslarının mübadiləsini təşkil etməyə imkan verir ki, bu da ümumilikdə mobil insanların, biliklərin və öyrənmənin inkişaf konsepsiyasına uyğundur.

3. Distant təhsil bütün dünyada sürətlə yayılan peşəkar təhsilin yeni formalarından biridir. Təhsilin təşkilinin bu forması yeni təlim texnologiyasını təmsil edən fərdi kompüterlərdən, elektron dərslərlərdən, funksional proqram təminatından və kommunikasiya vasitələrinin istifadəsinə əsaslanır. Tədris prosesi əsasən tələbənin müstəqil işi rejimində baş verir. Tədris prosesinin təşkili üzrə əməliyyatların əksəriyyəti müasir telekommunikasiyaya əsaslanan avtomatlaşdırılmış rejimdə həyata keçirilir.

Beləliklə, təhsildə qloballaşma təhsil sistemlərinin qarşılıqlı yaxınlaşması, onların bir-birini tamamlaması və qarşılıqlı asılılığı hesabına beynəlxalq integrasiya formasında təqdim olunur. Bir aspekti distant təhsilin inkişafı olan təhsilin beynəlmiləlləşməsi və informasiyalaşdırılması, eləcə də Boloniya prosesi tədricən vahid qlobal təhsil məkanını formalaşdıran qloballaşma proseslərinin nəticəsidir. Ali təhsilin qarşısında duran vəzifə təkcə bu fenomeni verilmiş bir şey kimi qəbul etmək deyil, həm də universitetdə tədris və təhsil sistemini elə yenidən qurmaqdır ki, tələbəmiz və məzunumuz özlərini qonaq deyil, dünyanın adamı kimi hiss etsinlər.

Təhsil resursları bazarının qloballaşmasına təsir edən dörd yanaşmanı qeyd edək:

- birinci yanaşma ölkələrin akademik tərəfdaşlıq yaratmasına və tələbələrin və müəllimlərin mobilliyini asanlaşdıran müxtəlif proqramlar hazırlamasına əsaslanır;

- ikinci yanaşma Qərbi Avropa ölkələrinə "beyin axınının" olması, istedadlı tələbələrin və müəllimlərin cəlb edilməsi, mükafatların və təqaüdlərin verilməsinə əsaslanır;

- üçüncü yanaşma qlobal məkanda imkanların genişləndirilməsini və milli sistemin gücləndirilməsini nəzərdə tutur;

- dördüncü yanaşma mənfəət əldə etməyə əsaslanır.

Qloballaşma ilə bilavasitə bağlı olan növbəti komponent integrasiyadır və o, müxtəlif dövlətlərdə baş verən proses kimi başa düşülməlidir [7]. İntegrasiya beynəlmiləlləşmədən onunla fərqlənir ki, bu, kifayət qədər mürəkkəb prosesdir və artıq təkcə

bilik mübadiləsi və tələbə mobilliyi deyil, həm də dövlət münasibətlərinin inkişafı və bu əsasda milli təhsil sistemlərinin əlaqələndirilməsi ilə bağlıdır.

Müasir qlobal proseslər inkişaf etdikcə ali təhsil sisteminin inkişafı üçün güclü rıçaq olan milli təhsil sistemləri qlobal təhsil məkanına integrasiya olunur. “Sərhədsiz təhsil” şüarı yaranır və bazarda daha çox yeni aktyorlar və təhsil müəssisələri peyda olur, məsələn, virtual və korporativ universitetlər və s.

Qloballaşma şəraitində qlobal miqyasda sosial-mədəni hadisə kimi ali təhsil öz inkişafında dönmüş nöqtəsindədir. Təhsilin müasir böhranı ümumən müasirliyin universal böhranı ilə bağlıdır. Onun xüsusiyyətləri aşağıdakı tendensiyalarla müəyyən edilir: həlli təbiətə və cəmiyyətə transformativ təsirin texnogen idealının dəyişdirilməsini tələb edən qlobal xarakterli ümumi əhəmiyyətli problemlərin kəskinləşməsi; sosial-mədəni təcrübənin nəsillər arasında ötürülməsi növlərinin dəyişməsi və onlar arasında uçurumun aradan qaldırılması problemi; reallığın öyrənilməsinə diqqətin dəyişməsi - elmi bilikdən ümumi mədəni biliyə keçid (gündəlik, bədii, mifoloji, dini və digər bilik üsullarının köməyi ilə reallığı dərk etmək); elmi paradigmalardan dəyişdirilməsi; informasiya texnologiyalarının inkişafı və vahid informasiya məkanının yaradılması; bilik, insanlar, ideyalar axınlarının qlobal və regional qarşılıqlı əlaqəsi.

Fəlsəfi diskursda qloballaşmanın vahid “meqamədəniyyət” və ya “meqa-cəmiyyət” formalaşdırmaq vasitəsi kimi apoloji müzakirələr davam edən mənəvi həyat prosesinin beynəlmilləşməsi kontekstində milli mədəniyyətlərin, təhsil sistemlərinin öz unikallığını səmərəliyini və institusional identikliyi qoruyub saxlamaq yollarını tapmaq zərurəti haqqında düşüncələrlə əvəz olunur.

Bu problemlər kompleksinin mümkün həlli kimi biz təhsil proqramlarına iki səviyyəli məqsəd, səriştə və metodların daxil edilməsini nəzərdə tutan qlobal-milli ali təhsil modeli ideyasını təklif edirik: 1) “qlobal”, müasir sosial-iqtisadi çağırışlara, mədəniyyətlərarası ünsiyyətin xüsusiyyətlərinə cavab verən; 2) birinci səviyyə ilə əlaqəli, lakin eyni zamanda, milli ali məktəbin təcrübəsini, siyasi, ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni inkişafının xüsusiyyətlərini əks etdirən “milli”.

Qloballaşan dünya kontekstində qlobal miqyasda sosial-mədəni hadisə kimi təhsil öz inkişafının dönmüş mərhələsindədir, yeni formalara çevrilir və yeni

xüsusiyyətlər qazanır. Qlobal təhsil sistemində baş verən yenilik gələcək nəsillərin dünyagörüşünün inkişafı üçün filosofların, siyasətçilərin və pedaqoqların kollektiv məsuliyyətini dərk etmək, nəinki “təkrarlana bilən keçmişə” və dəyişən “indiki” cəmiyyətə adekvat olan, həm də qabaqcıl gələcək inkişafın əlamətlərinə malik olan təhsil strategiyasının axtarışı zərurətini diktə edir.

Beləliklə, qloballaşan dünyanın ziddiyyətləri və riskləri qeyri-sabit sosial-mədəni məkanda insanın mövcudluğu problemi ətrafında cəmləşir. Buna əsaslanaraq onun üçün öz məhsuldar gücünü saxlayan yerli mədəniyyətin ənənələrinin mənimsənilməsi prosesi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Öz mədəniyyətinin adaptiv resursları vasitəsi ilə insanın yeni şəraitdə həddindən artıq “qeyri-sabitliyi” aradan qaldırılır, digər mədəni təcrübələrin və davranış modellərinin mənimsənilməsi üçün şərait yaradılır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Abbasov Ə.F. *Milli fenomenlərin dərkə və şərhində adekvat epistemologiya zərurəti. Müasir fəlsəfə, elm və mədəniyyət: postqeyri-klassik epistemologiya. Respublika konfransının materialları, 18 may 2011-ci il*. Bakı-“Elm”-2011.c.275 -282.

2. Eminov A. Mədədov P. “Pedaqogika”. Bakı, 2012. 406 s.

3. Mahmudov M.C. *Boloniya prosesi: problemlər, perspektivlər, reallıqlar*. Bakı, “Elm və Təhsil”, 2010, 504 s.

4. Nəzərov M.H. *Təhsilin sosial-fəlsəfi əsasları. Monoqrafiya*. Bakı-ADPU-2023, 456s.

5. Nəzərov M.H. *Müasir dövrdə təhsilin sosiomədəni problemləri*. Bakı-Mütərcim - 2018, 296s.

6. Кроу, М., Дэбарс, У. *Модель Нового американского университета*. - М. : ВШЭ, 2017. - 440 с.

7. Смирнов А.В. *Специфика или инаковость. Проблема соотношения знания и веры и логико-смысловая архитектура культуры // Сравнительная философия: знание и вера в контексте диалога культур*. - М. : Вост. лит., 2008. - С. 139-154.

8. <https://elib.bsu.by/handle/123456789/4530>

9. <https://ideas.repec.org/a/scn/voprob/2014i3p8-29.html>

10. https://vk.com/wall-52136985_7163

M.H.Nəzərov

**Ali təhsilin qloballaşmasının
sosial-mədəni aspektləri
XÜLASƏ**

Məqalədə ali təhsilin qloballaşması probleminin sosial-mədəni aspekti təhlil olunur. Tələbələrin şəxsi və davranış yollarında çox mühüm rol oynayan, lakin təəssüf ki, bu gün ali təhsilin qloballaşmasında nəzərə alınmayan Qərb və Şərq koqnitiv tərəkür üslubları, idrak və mentalitet növləri arasında korrelyasiya probleminə xüsusi diqqət yetirilir. Məqalədə mənəvi həyatın davam edən beynəlmilləşməsi prosesi kontekstində ali təhsilin milli sistemlərinin səmərəli yollarının, onun unikallığının qorunması modellərinin və institusional identikliyin qorunub saxlanılmasının zərurətinə toxunulur.

Açar sözlər: *qloballaşma, ali təhsil, milli təhsil, dəyərlər, şəxsiyyət, mədəniyyət, cəmiyyət.*

M. Г.Назаров

**Социокультурные аспекты глобализации
высшего образования
РЕЗЮМЕ**

В статье анализируется социокультурный аспект проблемы глобализации высшего образования. Особое внимание уделено проблеме соотношения западных и восточных стилей когнитивного мышления, типов познания и менталитета, которые играют весьма важную роль в личностных и поведенческих путях студентов, но, к сожалению, не учитываются сегодня в условиях глобализации высшего образования. В статье затрагивается вопрос о необходимости разработки эффективных моделей национальных систем высшего образования, сохранения их уникальности, сохранения институциональной идентичности в условиях продолжающегося процесса интернационализации духовной жизни.

Ключевые слова: *глобализация, высшее образование, национальное образование, ценности, идентичность, культура, общество.*

M.H.Nazarov

**Socio-cultural aspects of globalization
of higher education
SUMMARY**

The article analyzes the problem of globalization of higher education from its socio-cultural aspect. Special attention is paid to the problem of correlation between Western and Eastern cognitive thinking styles, types of cognition and mentality, which play a very important role in the personal and behavioral paths of students, but, unfortunately, are not taken into account in the globalization of higher education today. The article touches upon the need for effective ways of national systems of higher education, models of preserving its uniqueness and preserving institutional identity in the context of the ongoing process of internationalization of spiritual life.

Keywords: *globalization, higher education, national education, values, personality, culture, society.*